

Annotasiya: Mazkur maqolada Eshqobil Shukurning hayoti va ijodiga doir ayrim mulohazalar berilgan. Uning o'ziga xos she'riyati haqida fikr yuritilgan

Kalit so'zlar: Eshqobil Shukur, millat istiqboli, haqsevar shoir, Vatan, xalq, millat.

"Eshqobil Shukur - o'zbek she'riyatida o'z o'rniga, boshqa hech bir shoir bilan adashtirib yubormaydigan ovozga ega shoir. U fikr va hayajon shoiri. U tajribalar qilishni yaxshi ko'radi. U qog'oz to'ldirish uchun emas, yuraklarni to'ldirish uchun yozadi." (1) O'zbekiston xalq shoiri Xurshid Davron tomonidan aytilgan ushbu samimiy va haqqoniy ta'rif va tavsiflar elimizning suyuqli shoiri haqida. Darhaqiqat, Eshqobil Shukurning barcha she'rlarida samimiyat va haqiqat yo'g'rilgan, chinakam el-u yurt qayg'usida yonayotgan yurak hayqirig'i baralla yangraydi.

Haqsevar shoir, millat kuyunchagi, ona tilimizning jonkuyar qo'riqchilaridan biri, o'tkir publitsist, ardoqli adib, "O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi", "Ma'naviy hayot" jurnali bosh muharriri Eshqobil Shukur so'lim Surxon vohasining qadimiy manzillaridan bo'lgan Qumqo'rg'on tumani, Boymoqli qishlog'ida 1962-yil 20-iyulda tavallud topgan. Qismat shabadalari uni Toshkent davlat universiteti, hozirgi O'zbekiston Milliy universiteti tomon boshladi. Ijodkor 1979-1984-yillarda shu universitetning filologiya fakultetida tahsil oldi. Ushbu universitet hayoti va muhiti shoirga ijodkorlik qobiliyatini shakllantirishga imkon bera oldi. Natijada, talabalik yillaridayoq shoir "Qadimgi bitiktoshlarga yozuvlar", "Mengim momoning yo'qlovi" nomli dastlabki she'rlari bilanoq adabiy jamoatchilik nazariga tushdi. Xossatan, 1984 yilda "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida Eshqobil Shukurning dastlabki she'rlari e'lon qilinganda unga O'zbekiston xalq shoiri Usmon Azim quyidagicha so'zboshini yozgan edi: "Eshqobilning she'rlari g'alati – go'yo ko'pni ko'rgan odamning yozganiga o'xshaydi: bosiq va chuqur, shu bilan birga satrlarida allaqanday jangovarlik, qaysarlik bor. She'rlari unutilayozgan ohanglarga, unutilayozgan so'zlarga boy. Men Eshqobilga "Oq yo'l tilayotganim yo'q. U allaqachon yo'lda. She'rxonga yangi bir shoir she'rlarini taklif qilayotirman, xolos." (2)

Shundan soʻng, aynan Shavkat Rahmonning oʻzi nomini qoʻyib bergan "Sochlari sumbul-sumbul" nomli ilk kitobi, va birin-ketin "Yurakni oʻrganish", "Tunggi gullar", "Yashil qushlar", "Hamal ayvoni" sheʼriy toʻplamlari, "Koʻhna bogʻ rivoyatlari" nasriy kitobi nashrdan chiqdi. Bundan tashqari "Naqshband", "Ibtido xatosi" dostonlari, "Nasoyim ul-muhabbat"ga sayr" turkumi, "Oqibat oqshomi", "Dunyoning koʻchishi" kabi qissalari ham kitobxonlarga yetib bordi.

Mahoratli shoir ijodining asosiy mavzulari azaliy qadriyatlar tavsifi, pok va sof tuygʻular vasfi, xalqning oʻzligi, iymon va insof masalalari hamda yosh avlodni maʼnaviy barkamol holatda yuksaltirish muammolariga bagʻishlanadi. Shuningdek, sheʼrlari va nasriy asarlarida oʻzbek xalq dostonlari, ertak va afsonalar hamda rivoyatlarning taʼsiri kuchlidir. Oʻtkir qalam sohibi xalq ogʻzaki ijodidagi anʼanaviy timsollarni oʻziga xos tarzda talqin qiladi, bir qarashda anglash mushkul boʻlgan maʼnaviy qirralarini kashf etadi. Chunki shoirning Ona tuproq, el-u yurtga boʻlgan muhabbati beqiyosdir. Buni bevosita shoirning bobosi va momosi, yaʼni koʻpni koʻrgan xonadan keksa-nuroniylarining tarbiyasini olganligi, shoirga bolaligidanoq "Vatan", "Xalq", "Millat" deya nafas olishi, yurt qaygʻusi bilan yashash eʼtiqodi chuqur singdirilganligining samarasi deb bilish mumkin. Shu boisdan ham shoir ijodida el-yurt masalalariga jiddiy yondashilgan. Bu haqda shoirning oʻzi shunday taʼkidlaydi: "Men bobom va momonga ergashib yurib katta boʻlgan bolalardanman. Endi yoshim oltmishga yaqinlashganda oʻylab qaragam, bobom bilan momomning eng koʻp ishlatadigan soʻzlari "el-yurt" degan soʻzlar ekan. Ular bu soʻzlarni ichki bir hurmat va qarzdorlik hissi bilan tilga olishardi, pirning otini ataganday aziz tutishardi. Bugun bu soʻzlarni davralarda aytsangiz koʻplar qizil soʻzlar, shunchaki balandparvoz gaplar deb qarashadi. Nega shunday boʻldi? Nega?.. Aza vaqtlarida dardini koʻtarolmayotgan momolarim "Elim-ov, yurtim-ov!" deb shu soʻzlarga suyanganini eslayman. Toʻy-u tantanalarda, koʻpkari-kurashlarda "Elim-yurtim, tovim" deb qaddini magʻrur tutgan bobolarimni eslayman. Nega bugun bu aziz soʻzlarni kimlardir shunchaki joʻn soʻzlar, koʻpchigan minbarlar uchun navbatchilik qiladigan sayoz gaplar deb qabul qilishadi. Bu menga juda alam qiladi. Yigitlarga kuch-gʻayrat bergan, qizlarga nomus bergan bu soʻzlar nega bu ahvolga tushib qoldi? Ularni kimlar shu holga soldi? "Elim-yurtim" degan soʻzlarni miyigʻida kulib, kinoya bilan aytadigan odamlar ham paydo boʻldi. Buning har xil sabablari bordir. Bu haqda toʻxtalmoqchi emasman. Faqat doimo maʼnaviy mezonlarning ob-havosini belgilab turgan tushunchalardan putur ketayotganini taʼkidlamoqchiman. Bu tushunchalar ozon qatlami kabi yemirilib ketayapti. Oqibatda maʼnaviy iqlim oʻzgarishlari tabiiy iqlim oʻzgarishlaridan koʻra koʻproq xatarli tus olmoqda."(3) Shoir bu soʻzlarni tilga olar ekan, vujudida el-yurt

muhabbati to'lgan holda azaliy qadriyatlar va muqaddas kalomlar qadrsizlanishining alami isyon qiladi. Aslida, bu jonkuyar shoir qalbini yondiruvchi lovullagan olovning bir parchasi, xolos. Zotan, Eshqobil Shukur ijodini o'rganar ekanmiz, shoir bir lahza ham xalq dardisiz, elning istiqbolini o'ylamasdan qalam tebratmaganligining guvohi bo'lamiz.

Eshqobil Shukur she'riyatiga nazar solar ekanmiz, she'rlarida chuqur falsafiy ruh, qaynoq qalb hamohangligida kuylangan millat orzusi, el-u yurt dardi, ajib bolalik xotiralari, bobosi va momosidan qolgan katta meros bor. Shoir bu kechinmalarni ba'zan sakson yoshli nuroniy nigohlari bilan, ba'zida esa uch-to'rt yashar bolakayning beg'ubor qarashlari bilan ifodalaydi. Har qaysi yo'lni tanlasa-da, shoir har qachon o'tmishni, bolaligi kechgan qishlog'ini, bobo-buvisi bilan o'tkazgan shirin xotiralarini qumsab yashaydi.

Xurshid Davron ta'kidlaganidek: "Bu she'rlar yelkasini yillar zalvori bossa-da, yarim asrlik masofani ortda qoldirib, pokiza faslga, o'sha uch yoshiga, beg'ubor kunlarga qaytishni orzu qilgan yurakdan tug'ilgan. Bu yurak shaharning siqiq muhitidan abadiyat oralab o'tgan yolg'izoyoq yo'lga, oltin boshi egik boshoqlari mavjlangan zarhal bug'doyzorga, ko'ngilni gul bilan to'ldirgan alvon dalaga talpinadi. O'sha tomonlarda:

Oyning yorug'ida, oqshom bag'rida

Yalpiz yaprog'ida uxlar xonqizi...

O'sha olislarda:

Xazonli bog'larning xazin hasrati

Shamolni uyg'otar sokin ruhimda...

Yanada olislarda:

Safma-saf tizilgan daraxtlar qoshida

“Qur'on” o'qir edi keksa bir Shamol.

Men bu she'rlarni tahlil qilishni istamayman. Zero, ba'zan she'rni tahlil qilish uni o'ldirish bilan barobardir. Men faqat bu she'rlar o'zbek she'riyati daftoriga yozilgan eng sara asarlar qatoriga qo'shilishiga ishonaman."(4)

Shuni ham aytish lozimki, Eshqobil Shukur ijodida hali hech bir ijodkor foydalanmagan xalqona so'zlar, so'z birikmalari va takrorlanmas o'xshatishlar

nihoyatda ko'p uchraydi. Shoir so'zlar marjonini shu qadar mahorat bilan teradiki, o'quvchi bu ikki so'z zanjiri bir biriga shu qadar hamohangligidan hayratda qoladi. Darhaqiqat, Eshqobil Shukur she'rlarida bahor fasli shunchaki o'tib ketmaydi -- bahor fasli "qariydi", daraxtlardagi barglar to'kilmaydi --ular "o'ladi". Shu bilan birga, shoir o'z she'rlarida tabiatning jo'ngina hodisasi o'laroq, noyabr oyida yomg'ir yog'adi deyishdan ko'ra:

"Chiroyli o'ladi xurmo barglari,

Bog'larni oralab yig'lar noyabr..." -deyishni ma'qul ko'radi.

Fikrlarimizga xulosa yasar ekanmiz, Eshqobil Shukur -- chinakam qalb shoiri, ko'ngil kechimlarining tarjimoni. U birgina shu yurt uchun emas, balki butun insoniyat uchun qayg'uradi. Barchani chinakam "INSON" bo'lishga chorlaydi. Uning yagona orzusi ham shu aslida: Insonni insondek ko'rish!

Daholar ko'ngliga cho'g' tashlagan sir,

Osmon maktublarin mangu mavzusi.

Azal zulmatlarin kesib o'tgan nur---

Insonni insondek ko'rmak orzusi!

Eshqobil Shukur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. https://search.app?link=https%3A%2F%2Fkh-davron.uz%2Fyangiliklar%2Feshqobil-shukur-haqida-eshqobil-shukur-sheriyat-kechasi.html&utm_campaign=aga&utm_source=agsadl1%2Csh%2Fx%2Fgs%2Fm2%2F4

2. "O'zbekiston adabiyoti va san'ati gazetasi"

1984 yil, 19 dekabr

3. [Oyina.uz/uz/article/590](https://oyina.uz/uz/article/590)

4. <https://kh-davron.uz/ijod/maqolalar/eshqobil-shukur-sheriy-turkum.html>

